

الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی، سود یا ضرر؟

ابوالحسن حیدری خالص

کارشناس ارشد حقوق خصوصی، مدرس دانشگاه

چکیده

برای سرعت بخشیدن به روند جهانی شدن و استفاده از منافع جهانی شدن کشورها به دنبال رشد و توسعه سازمان تجارت جهانی شده اند و کشور ما نیز پس از سالها مطالعه و مشاوره و تحقیق و بررسی و ارزیابی آثار مثبت و منفی الحاق به این سازمان همانگونه که گفته شد درخواست عضویت خود را به سازمان ارسال کرد اما بنا بر دلایلی پذیرش نشد و پذیرش آن تنها در حد عضو ناظر مورد پذیرش قرار گرفت. نتیجه راهیابی به این سازمان یکی از شرایطی است که اقتصاد یک کشور را آماده رقابت در عرصه جهانی می کند خلاصه آنکه تجارت آزاد در دنیای کنونی که از اصول اساسی این سازمان است بر اساس ضوابط و قواعد و معیارهای جهانی، تنظیم و در مقام رفع نیازهای دیگران و خود موجبات ارتقاء و پیشرفت کشورها را فراهم می کنند و پیوستن به آن به این معنی نیست که تمام شرایط و الزامات تعیین شده از سوی سازمان بلافاصله قابلیت اجرایی پیدا می کند بلکه پس از آن نیز مواردی باید رعایت گردد. همچنین مواردی بسیار وجود دارد که لازم است از قبل محقق شود تا کشوری به این سازمان ملحق شود از جمله موافقت نامه راجع به حقوق مالکیت معنوی مرتبط با تجارت یکی از موفقیت های بزرگ کشورهای صنعتی برای حمایت از حقوق مالکیت معنوی در چارچوب سازمان تجارت جهانی است.

واژه های کلیدی: الحاق، سازمان تجارت جهانی، ایران، پیشرفت

۱. مقدمه

وجود دهکده جهانی مستلزم رعایت پیش‌زمینه‌هایی در جامعه کنونی بین‌الملل می‌باشد. بی‌شک جهان‌گرایی موجب تهاجم فرهنگی، مسخ هویت ملی، ادغام فرهنگ‌ها و مهم‌تر از موارد فوق سبب تهدید ادیان می‌شود. پرواضح است که نه تنها برخی از کشورهای جهان سوم بلکه حتی برخی از کشورهای اروپایی و آسیایی پیشرفته مانند ژاپن و چین نیز نگران فرایند جهانی شدن می‌باشند و می‌توان گفت یکی از دلایل و مهم‌ترین دلیل که باعث شد تلقی بدبینانه از جهانی شدن به وجود آید جهانی شدن اقتصاد در جامعه بین‌المللی امروز است. سازمان جهانی تجارت یا W.T.O یک سازمان قدرتمند بین‌المللی است که با ایجاد اساسنامه استوار و قوانین و مقررات پایدار جهت قانونمند کردن کشورها در حال فعالیت بوده و می‌باشد. هدف این سازمان ایجاد ثبات در مقررات مربوط به تجارت است تا از این طریق تجارت بین کشورها حتی‌المقدور روان‌تر و کم‌هزینه‌تر انجام شود و کشورهای عضو این سازمان متعهد می‌شوند که سیاست‌های بازرگانی خود را خارج از چارچوب مشخص شده توسط این سازمان اعمال نکنند پس به بیان دیگر می‌توان گفت این سازمانی که حدود ۱۷۰ کشور عضو آن هستند مهم‌ترین هدفش آزادسازی تجاری از طریق حذف یا کاهش موانع سد راه تجارت و شفاف سازی قوانین و مقررات این سازمان است. نگارنده در این نگارش به بررسی این سوال می‌پردازد که عضویت ایران به سازمان تجارت جهانی چرا صورت نگرفت و در صورت عضویت ایران به این سازمان آیا منافعی برای این کشور حاصل خواهد شد یا متضرر خواهد شد؟

۲. سازمان تجارت جهانی و معرفی اصول این سازمان

سازمان تجارت جهانی به عنوان یک مکانی که کلیه کشورهای جهان که عضو آن هستند و یا عضو نیستند و به عنوان عضو ناظر با این سازمان همکاری می‌کنند تبدیل شده است، فارغ از اینکه این کشورهای عضو پیشرفته باشند یا نباشند اروپایی باشند یا آسیایی، اما این کشورها تجارت آزاد خود را بر اساس ضوابط و قواعد و معیارهای جهانی، تنظیم و در مقام رفع نیازهای دیگران و خود موجبات ارتقاء و پیشرفت کشورها را فراهم می‌کنند. برخی از اصولی که کشورهای عضو این سازمان باید به آن‌ها پایبند باشند و در صورت عدم پایبندی مجازات‌های سختی علیه کشور ناقض اعمال می‌شود به شرح زیر می‌باشد و از آنجا که هدف اصلی این سازمان ایجاد ثبات در مقررات مربوط به تجارت است به ذکر چند مورد از اصولی که مؤثر در هدف می‌باشند خواهیم پرداخت.

۱- اصل عدم تبعیض و اصل دول کامله الوداد^۱: بر اساس این اصل اگر کشور عضوی امتیازی اعم از بازرگانی و تعرفه‌ای و ... به یکی دیگر از کشورهای عضو این سازمان اعطا کرد این امتیاز باید به سایر کشورهای عضو سازمان تجارت جهانی تعمیم داده شود و این امتیاز باید به سایر اعضای این سازمان که به عنوان شریک می‌باشند اعطا شود.

۲- اصل ممنوعیت دامپینگ (فروش زیر قیمت تمام شده): بر اساس این اصل کشورها مجاز به انجام هر گونه اقدامی که دامپینگ تلقی شود را ندارند.

۳- اصل رفتار یکسان کشورها در مورد کالای داخلی و وارداتی

۴- استفاده از محدودیت‌های غیرتعرفه‌ای در تجارت

۵- در راستای کمک به کشورهای در حال توسعه برقراری نظام تعرفه‌های ترجیحی به برخی از فراورده‌های این کشورها.

۶- انجام مذاکرات و در دستور کار خود قرار دادن مذاکرات در مورد سیاست‌های تجاری جهت فیصله اختلافات ناشی از تجارت.

۳. ایران و سازمان تجارت جهانی

سازمان تجارت جهانی امروزه شاه‌ستون اساسی جهت جهانی شدن و ایجاد این فرایند می‌باشد و بدین جهت کشورها می‌کوشند برای سرعت بخشیدن به روند جهانی شدن و استفاده از منافع جهانی شدن این سازمان را رشد و توسعه دهند، اما

^۱ Most favored nation clause

علیرغم این موارد کماکان حدود ۴۰ کشور دنیا از جمله ایران به این سازمان بزرگ جهانی ملحق نشده است و به تبع آن این کشورها دارای قدرت تصمیم‌گیری در ساختار اقتصادی جهان نیستند.

کشور ایران در سال ۱۹۹۵ از این سازمان درخواست عضویت ناظر کرده است و بنابر دلایلی از جمله همسو نبودن با سیاست‌ها و اصول این سازمان نزدیک به ده سال به انتظار نشسته بود تا اینکه در ۲۶ مه ۲۰۰۵ به عنوان عضو ناظر این سازمان پذیرش شد، در این بازه زمانی کشور ایران نیز ساکت نبوده است و در سال ۱۹۹۶ درخواست عضویت خود را به این سازمان ارسال کرد اما بنابر ایراداتی که این سازمان گرفته بود عضویت این کشور پذیرفته نشده است.

نهایت اینکه کشور ما پس از سال‌ها مطالعه و مشاوره و تحقیق و بررسی و ارزیابی آثار مثبت و منفی الحاق ایران به این سازمان همانگونه که گفته شد درخواست عضویت خود را به سازمان ارسال کرد ولی به علت مخالفت دولت ایالات متحده آمریکا توفیق قبول عضویت را پیدا نکرد و علت مخالفت دولت آمریکا با این امر از آنجا ناشی بود که دولت ایران گروه کاری خود را برای پیوستن به این سازمان نهایتاً با کمی کش و قوس تشکیل داد اما از آنجایی که این گروه کاری سری اول سوالات این سازمان را که حدود ۷۰۰ سوال بود را جواب داد و دارای رییس بود از قرار گرفتن تعیین رییس گروه کاری در الحاق در دستور جلسه شورای عمومی سازمان تجارت جهانی جلوگیری کرد. لازم به ذکر است شورای عمومی این سازمان عالی‌ترین رکن تصمیم‌گیری بعد از کنفرانس وزیران در سازمان نظر می‌دهد که مقر آن‌ها در ژنو سوئیس قرار دارد و هر دو ماه یکبار تشکیل جلسه می‌دهند که شرکت کنندگان در جلسات شورای عمومی نمایندگان کشورهای عضو می‌باشند.

راهیابی به سازمان یکی از شرایطی است که اقتصاد یک کشور را آماده رقابت در عرصه جهانی می‌کند و پیوستن به آن به این معنی نیست که تمام شرایط و الزامات تعیین شده از سوی سازمان بلافاصله قابلیت اجرایی پیدا می‌کند، عدم عضویت به تعبیری منزوی بودن از روند تجارت جهانی است. برخی از سیاستمداران و اقتصاد دانان ما تز آزادی تجارت را استعماری و در جهت تأمین مطامع کشورهای صنعتی و شرکت‌های فراملیتی ارزیابی کرده و کشورهای در حال توسعه را به احتراز از عضویت فراخوانده و الگوی اقتصادی دولتی-ارشادی را توصیه می‌کنند (اخلاقی، ۱۳۸۵). هند و چین و تعداد بسیاری از کشورهای آمریکایی لاتین برای دهه‌های متمادی از این الگو برای توسعه اقتصادی خود تبعیت کرده‌اند و در نهایت ناگزیر شده‌اند سیاست و استراتژی خود را تغییر دهند و به جای کشیدن دیوار در اطراف اقتصاد خود ترجیح داده‌اند به جامعه جهانی بپیوندند و در مسیر رشد و ترقی قرار بگیرند (اخلاقی، ۱۳۸۵). پس می‌توان گفت همانگونه که سیاست اقتصادی دولتی-ارشادی به نتیجه نرسید و سایر کشورها مانند هند و چین تدبیر دیگری را اتخاذ کرده‌اند و موفق بوده‌اند شاید بهتر باشد کشور ما نیز با اتخاذ سیاست‌های اقتصادی متفاوتی از جمله مورد فوق و یا سیاست انضباط اقتصادی، اقتصاد آزاد و رقابتی، اقتصاد انبساطی، اقتصاد مقاومتی و ... که تنها آزمون و خطا می‌باشد دست کشید. و همگام با استانداردهای جهانی پیش رود از طرفی ممکن است یک سیاستی در عرصه اقتصاد در یک زمان واحد منجر به نتیجه مطلوب نشود مانند سیاست اقتصادی دولتی-ارشادی در کشورهای نامبرده که دلایل اصلی آن کثرت جمعیت در آن دو کشور می‌باشد ولی این سیاست در کشور دیگری (مکان متعدد، زمان واحد) به نتیجه برسد هر چند نتیجه کاملاً مطلوب نیست اما کاملاً هم معیوب نیست. از طرفی دیگر نمی‌توانیم چرخه اقتصادی کشور و رشد و پیشرفت کشور را با آزمون و خطاهای مختلفی نسل به نسل منتقل کنیم بدون اینکه دستاورد عظیمی عاید ما گردد.

پس می‌توان گفت عضویت کامل ایران در سازمان در درجه اول به نفع مردم و ملت این کشور خواهد بود زیرا از مایحتاج و صنعت برتر دنیا استفاده خواهد، رشد و پیشرفت در عرصه داخلی و تولید کنندگان داخلی بیشتر خواهد شد، آنان مجبور می‌باشند برای بالا بردن کیفیت کار خود و ایجاد یک بازار رقابتی شبانه روز کار کرده و به دنبال ایده‌های مؤثر و کم‌هزینه‌تر برای مصرف کننده بگردند.

۴. ایرادات موجود در کشور ایران در راستای الحاق به سازمان

اینکه اصل ۴۴ قانون اساسی هنوز به خوبی و جدی پیگیری نشده دال بر این است که عمده مالکیت متعلق به دولت است و انحصار گرایی دولتی را می‌توان یکی از موانع بزرگ و عدم موافقت برخی از سیاستمداران به الحاق ایران به این سازمان جهانی دانست، بی‌شک عضویت در چنین سازمان بزرگی سبب خواهد شد شرکت‌ها و بنگاه‌های دولتی با مشکلاتی بزرگ مواجه شوند. از آنجا که ورود سرمایه‌گذاران خارجی به کشور ما سبب خواهد شد تولیدات داخلی با مشکلاتی روبه‌رو شود از طرفی واردات نیز به این کشور مجاز شود کمتر کسی حاضر خواهد شد به ازای جنس با کیفیت کمتر هزینه بیشتری پرداخت کند و از طرفی دیگر تولید کننده داخلی نیز برای بالا بردن کیفیت کار خود مجبور می‌باشد بیشتر هزینه کند و نهایت هزینه بیشتر سبب خواهد شد جنس خود را به قیمت گران‌تر به بازار عرضه کند در صورتی که جنس مشابه خارجی آن در کشور ارزان‌تر باشد مردم متمایل به آن خواهند شد و اینگونه تولید داخلی با مشکلاتی از این قبیل روبه‌رو خواهد شد.

اعطای یارانه دولتی که به منظور رقابتی کردن محصولات داخلی به خارجی و حمایت از تولیدکنندگان داخلی و کمک به اقشار آسیب پذیر از بدو انقلاب اسلامی ایران تا کنون در برنامه دولت قرار دارد با اصول سازمان همخوانی ندارد زیرا زمینه ساز تجارت ناعادلانه به حساب می‌آید. اصل رقابت عادلانه که از اصول حاکم بر سازمان تجارت جهانی است در قاموس اقتصادی ایران ناشناخته مانده و در جامعه ما ارزش تلقی نمی‌شود واقعیت‌های موجود در بازارهای بین‌المللی حکایت از این دارد که اصل را باید بر رقابت عادلانه گذاشت. روند جهانی شدن اقتصاد و تجارت گویای این مطلب است که تنها تولیدکنندگانی در عرصه باقی می‌مانند که به وسعت دنیای کنونی بیندیشند.

ایراداتی که در عرصه تجارت و قانون تجارت ما می‌باشد می‌طلبد که قبل از الحاق به این سازمان جهانی در درجه اول چارچوب‌ها و اصول تجاری در داخل اصلاح شود و اصلاح آن‌ها قاعداً باید منطبق با استانداردهای جهانی و سازمان حمایت از مالکیت فکری و معنوی باشد از طرفی الحاق به سازمان حمایت از مالکیت فکری یا معنوی نیز می‌تواند پیش نیاز الحاق به سازمان تجارت جهانی برای ما باشد زیرا بدون رعایت چارچوب‌ها و اصول این سازمان نمی‌توان از تجارت بین‌الملل و عضویت در سازمان تجاری بین‌المللی دم زد که هدف آن ارتقاء تجارت جهانی با رعایت اصول حقوقی و اخلاقی است.

بی‌شک عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی باعث خواهد شد افزایش واردات ناشی از برداشتن موانع غیرتعرفه‌ای محقق شود و همچنین از آنجایی که کشور نیازمند وارد کردن بخش زیادی از امکانات، تجهیزات و حتی مواد اولیه کالاهای تولیدی برای صادرات می‌باشد وابستگی زیادی صادرات کشور به واردات پیدا خواهد کرد و باعث ورشکستگی شرکت‌ها و بیکاری نیروی کار داخلی نیز خواهد شد از طرفی الزام ایران به رعایت حق مالکیت معنوی و احتمال انتقال حجم عظیم از دارایی به خارج از کشور در راستای اجرای آن.

از دیگر مواردی که سبب شده برخی از سیاسیون کمتر به دنبال الحاق باشند این است که قاچاق گسترده کالا و خدمات صورت خواهد گرفت و به تبع کنترل و نظارت بر قاچاق و واردات کالای قاچاق سخت‌تر خواهد شد که مجموع موارد فوق عواملی هستند که کشور ایران را در راستای سرمایه‌گذاری و سرمایه‌پذیری دچار مشکلاتی خواهد کرد و این‌ها از جمله مواردی است که از دید خود سازمان هم مخفی نیست زیرا به وضوح می‌بینیم که پس از موافقت با الحاق یک کشور به این سازمان فرجه زمانی به او می‌دهند که خود را مطابق و منطبق با سیاست‌های این سازمان بسازد همانگونه که فرجه ۵ ساله به کشور افغانستان که اخیراً عضو این سازمان شده داده تا وفق یابد.

تشریح مراحل الحاق هر کشور به سازمان تجارت جهانی

- ۱- ارائه درخواست الحاق به دبیرخانه سازمان.
- ۲- تصویب درخواست الحاق در شورای عمومی و تشکیل گروه کاری کشور الحاق شونده
- ۳- ارائه نظام نامه آن کشور به سازمان
- ۴- بررسی نظام نامه و پرسش و پاسخ درباره نظام نامه
- ۵- مذاکره چندجانبه کشور خواهان الحاق با سایر کشورهای عضو

۶- مذاکرات دوجانبه بین کشور خواهان الحاق با هر کشور عضو سازمان به صورت جداگانه

۷- ارائه گزارشات به شورای عمومی سازمان و موافقت با عضویت آن کشور.

همانگونه که ملاحظه شد الحاق به W.T.O مستلزم یک فرایند مذاکره است که می‌تواند بسیار پیچیده، دشوار و طولانی باشد، برای نمونه می‌توان به چین اشاره کرد که فرایند الحاق این کشور به سازمان تجارت جهانی ۱۵ سال طول کشید. که با عضویت در دیگر سازمان‌های بین‌المللی کاملاً متفاوت است و چنین نیست که الزامات استاندارد وجود داشته باشد که هر کشوری با رعایت آن‌ها خود به خود به عضویت سازمان پذیرفته شود، اگر چنین بود دیگر نیازی به مذاکرات نبود، آن هم مذاکراتی که گاه چندین سال به طول می‌انجامد. بر اساس مذاکرات الحاق کشور متقاضی متعددی می‌شود تا اقداماتی را برای سازگار کردن قوانین ملی خود با موافقت‌نامه‌های چند جانبه‌ی سازمان تجارت جهانی به عمل آورد و نیز تعرفه‌ها را کاهش دهد و مقررات خود را طوری اصلاح کند که دسترسی بیشتری را به کالاها و خدمات دیگر اعضا فراهم آورد (جلالی، ۱۳۸۴).

پس عضویت در سازمان تجارت جهانی به معنای قبول کلیه موافقت‌نامه‌های چندجانبه آن سازمان و در نتیجه قبول تعهداتی است که در این موافقت‌نامه‌ها بیان شده است. بر این اساس کشور متقاضی عضویت در سازمان تجارت جهانی باید مقررات داخلی مرتبط با تجارت جهانی خود را با الزامات این سازمان هماهنگ نماید. به عبارت دیگر کشورهای مختلف هر کدام در تجارت بین‌الملل مبانی و نظام حقوقی و تجاری خاصی دارند که در برخی موارد مغایر و ناسازگار با اصول و الزامات سازمان تجارت جهانی است و این امر ممکن است بهره‌مندی هر چه بیشتر آن‌ها را از شرایط تجارت آزاد، خدشه دار سازد لذا تلاش در جهت رفع آن‌ها برای هر کشوری اجتناب ناپذیر است (کمیجانی، ۱۳۷۶).

آزاد سازی تجاری یکی از اصول بنیادین سازمان تجارت جهانی است، هر عضوی مکلف است موانع موجود بر سر راه تجارت کالا و خدمات را برطرف سازد صادرات و واردات آزادانه کالا و خدمات را تضمین کند. موانع تجاری عمدتاً به وسیله اخذ تعرفه و هزینه‌های گمرکی و یا از طریق موانع غیرتعرفه‌ای برقرار می‌شود. برقراری تعرفه و دیگر هزینه‌های گمرکی، مثل حقوق گمرکی، سود بازرگانی، مالیات و غیره یکی از طرق شایع برای کنترل واردات به کشور است، این تعرفه‌ها ممکن است بر مبنای درصد ارزش کالا و یا به صورت ثابت، نسبت به یک کالا اخذ شود (فیروزی، ۱۳۷۴).

الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی دارای پیامدها و آثاری در حوزه قوانین و مقررات به ویژه مقررات صادرات و واردات است. بخش‌هایی از این قانون در تعارض با مقررات W.T.O است که بیشترین تعارض در سه حوزه حمایت از تولیدات داخلی، اعمال محدودیت‌های وارداتی و سیاست‌های مشوق صادرات است که به نظر می‌رسد دولت جمهوری اسلامی ایران طی سال‌های گذشته کوشیده است تا از این تعارضات بکاهد و گام‌های مهمی نیز در این راه برداشته است، با این حال لازم است هم‌زمان با شروع مذاکرات الحاق کار اصلاح و تعدیل برخی از مقررات مغایر با قوانین سازمان تجارت جهانی صورت پذیرد. هر چند ممکن است مذاکرات حدود یک دهه به طول انجامد اما باید توجه داشت استفاده مناسب از این فرصت می‌تواند با تطبیق تدریجی قوانین و مقررات کشور با الزامات سازمان تجارت جهانی از آثار ناگوار مواجهه یکباره با اقتصاد و تجارت بین‌الملل بکاهد (فیروزی، ۱۳۷۴).

موافقین پیوستن به سازمان تجارت جهانی بر خلاف برخی سیاسیون که منافع خود و کشور را در نظر می‌گیرند و معتقد می‌باشند که نباید به W.T.O پیوست، اعتقاد دارند که روابط اقتصادی در ابعاد گسترده موجب نزدیکی روابط سیاسی خواهد شد و یک حسن تلقی می‌شود که کشورها روابط سیاسی خود را به همدیگر نزدیک کنند همچنین عضویت در این سازمان را موجب استحکام کشورهای در حال توسعه و جنوب می‌دانند که نتیجه آن ایجاد جبهه‌ای مستحکم در مقابل کشورهای توسعه یافته می‌شود و عرصه را برای یکه تازی آن‌ها محدودتر خواهد کرد و با وجود مرجع حل و فصل اختلافات در W.T.O تحریم‌های ظالمانه غرب و امریکا زیر سوال خواهد رفت و وجود این تحریم‌ها نقض فاحش استانداردهای تجاری بین‌المللی می‌باشد و کشور ایران با توجه به موقعیت جغرافیایی خود و تنگه هرمز می‌تواند یکی از امن‌ترین و سریع‌ترین مسیرها برای اتصال هر چه بیشتر اروپا و آسیا گردد و از آنجا که عضویت در این سازمان بستر را برای سرمایه‌گذاری خارجی در این کشور فراهم می‌کند زمینه را برای گسترش عدالت اجتماعی و حذف کردن یا به حداقل رساندن نرخ بیکاری به راحتی فراهم خواهد کرد و

ملت شریف که لایق زندگی شرافتمندانه می‌باشد با شرافت بیشتری و حقوق بیشتری زندگی خواهند کرد همچنین از امکانات رفاهی بهتر و بیشتری منتفع خواهند شد.

۵. مالکیت معنوی و سازمان تجارت جهانی

موافقت نامه راجع به حقوق مالکیت معنوی مرتبط با تجارت یکی از موفقیت‌های بزرگ کشورهای صنعتی برای حمایت از حقوق مالکیت معنوی در چارچوب سازمان تجارت جهانی است. این موافقت نامه دربردارنده مقررات تفصیلی در بیان وظایف اعضای سازمان تجارت جهانی، در جهت رعایت و تضمین حق مالکیت معنوی در سرزمین خود است. ماده ۱ (۱) موافقت نامه فوق اعضا را مکلف به تضمین حقوق مالکیت معنوی نموده است. طبق ماده ۹ در رابطه با حق نسخه برداری کشورهای عضو باید به مواد ۱-۲۱ کنوانسیون برن عمل کنند در رابطه با علائم تجاری موافقت نامه آزادی عمل بیشتری به اعضا داده و برخی از تعهدات کنوانسیون پاریس را در این رابطه مقرر داشته است. در مورد علائم جغرافیایی موافقت نامه ماده ۱۰ کنوانسیون پاریس را مطرح کرده است که طبق آن هر گونه استفاده از علائم جغرافیایی مثل محل ساخت برای رقابت نامشروع ممنوع شده است. حق ثبت اختراعات، طرح‌های مدارک یکپارچه، حفاظت از اسرار تجاری و کنترل رویه‌های ضدرقابتی در امتیازات (لیسانس‌های) قراردادی از دیگر مواردی است که تحت حمایت موافقت نامه قرار گرفته است.

با توجه به اینکه ایران به هیچ‌کدام از کنوانسیون‌های برن و پاریس ملحق نشده است عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی به معنی تعهدات منعکس شده در موافقت نامه راجع به حقوق مالکیت معنوی است که واقع تعهدات کنوانسیون برن و پاریس خواهد بود. بنابراین دولت ایران باید به طور جدی قوانین راجع به حمایت از حقوق مالکیت معنوی، به خصوص در رابطه با شناسایی حق مالکیت معنوی برای خارجی‌ان را اصلاح کرده و مقررات متناسب با تعهدات مزبور تصویب کند.

پیوستن به سازمان تجارت جهانی مسلماً دربردارنده منافع برای کشور ماست و در مقابل کشور ما نیز امتیازاتی خواهد داد یا به قول دیگر منفعی را از دست خواهد داد و در اینجا باید یک برآورد کرد که آیا منافع به دست آمده ارزشی بیش از امتیازات خواهد داشت یا خیر که اگر جواب مثبت بود عاقلانه این است که ملحق شویم در غیر این صورت عاقلانه این است که ملحق نشویم.

برای عضویت ایران در این سازمان اولاً دولت جمهوری اسلامی ایران باید به یک جمع‌بندی کلی برسد که الحاق به این سازمان در جهت منافع ایران است. با اندک تأملی به نظر می‌رسد دولت به چنین نتیجه‌ای رسیده باشد (بند ۱-۶ اهداف کلان کیفی خط مشی‌های اساسی و سیاست‌های کلی برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران نمونه‌ای از این جمع‌بندی است)، مرحله بعدی برداشتن قدم‌های عملی به وجود آوردن این مقدمات است که از مشکل‌ترین مسائل مربوط به الحاق است و می‌طلبد که همکاری نزدیک با قوه مقننه، مجریه و شورای نگهبان وجود داشته باشد تا با اصلاح قوانین موجود و تصویب قوانین جدید مقدمات الحاق به این سازمان جهانی شود.

۶. نتیجه گیری

سازمان تجارت جهانی به عنوان یک سازمانی که اکثریت کشورهای جهان عضو اصلی آن هستند و یا به عنوان عضو ناظر با این سازمان همکاری می‌کنند فارغ از اینکه این کشورهای پیشرفته باشند یا نباشند اروپایی باشند یا نباشند. تجارت آزاد خود را بر اساس ضوابط و قواعد و معیارهای جهانی، تنظیم و در مقام رفع نیازهای دیگران و خود موجبات ارتقاء و پیشرفت کشورها را فراهم می‌کنند. و اصولی که کشورهای عضو این سازمان بر اساس اساسنامه باید به آن‌ها پایبند باشند و در صورت عدم پایبندی متخلف حساب می‌آیند توسط آنها رعایت می‌شود.

اینکه چرا کشور ایران هنوز به این سازمان جهانی ملحق نشده ناشی از منفعت برخی از شرکت‌ها و بنگاه‌های بزرگ می‌باشد از طرفی برخی از سیاسیون و اقتصاددانان راه برون رفت از مشکلات اقتصادی کشور را طرح‌ها و برنامه‌ها و شعارهای اقتصادی متفاوت نمی‌دانند و معتقدند باید به این سازمان ملحق شد اما گذشته از سلیقه‌های مختلف داخلی سلیقه‌ها در بعد

بین المللی نیز حاکم است و بعد از بیش از ده سال از درخواست عضویت ما در این سازمان به بهانه هایی با مخالفت روبه رو می شویم هر چند برخی متخصصان الحاق در شرایط کنونی را مضر به حال جامعه می دانند و به دنبال فراهم کردن زیر ساخت ها می باشند. از طرفی در صورت موافقت با عضویت، خود سازمان فرصت چند ساله به همراه حمایت های مختلف انجام خواهد داد تا زیر ساخت ها فراهم گردد.

منابع

۱. اخلاقی، بهروز. (۱۳۸۵). آثار حقوقی الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی، کانون وکلا، شماره ۱۹۴ و ۱۹۵ از ۱۹۵ تا ۲۱۲.
۲. جلالی، جلال الدین. (۱۳۸۴). ایران و سازمان تجارت جهانی، روزنامه شرق، شماره ۴۸۸.
۳. شیروی، عبدالحسین. (۱۳۷۹). الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی و تأثیر آن بر مقررات داخلی، مجله مجتم آموزشی قم، سال دوم، شماره ۵.
۴. فیروزی، مهدی. (۱۳۸۴). الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی و پیامدهای آن بر مقررات صادرات و واردات، روش شناسی علوم انسانی، شماره ۴۴، ۱۳۱-۱۵۲.
۵. کمیجانی، اکبر. (۱۳۷۶). بررسی برخی جنبه های اقتصادی و حقوقی الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی، فصلنامه دیدگاه های حقوقی، سال دوم، شماره ۷.
۶. همایش راهبردی توسعه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران و عضویت در سازمان تجارت جهانی (۱۳۸۳). مجموعه مقالات.